

ТИПОВІ ЖИТТЄВІ СИТУАЦІЇ МАЙБУТНЬОГО ПСИХОЛОГА ТА ЇХ АНАЛІЗ

Подано емпіричний аналіз типових життєвих ситуацій, що властиві для психолога на етапі професійної підготовки. З'ясовано, що серед ситуацій, які є актуальними та важливими в житті майбутнього психолога, виокремлюються такі, що загрожують здоров'ю і пов'язані з відсутністю взаєморозуміння; напруженістю стосунків у сім'ї; наявністю фінансових проблем тощо.

Ключові слова: життєві ситуації, типологізація, майбутній психолог, емпіричний аналіз.

Постановка проблеми

Вступ. Життєва ситуація утворюється внаслідок складної взаємодії біологічних, психологічних та соціальних чинників і є актуальною для особистості майбутнього психолога у певний момент життя. Включаючи в себе як зовнішні, об'єктивні умови життєдіяльності особистості майбутнього психолога, так і внутрішні, суб'єктивні вона частіше за все характеризується своєю здатністю до змін внаслідок впливу цих умов і результатів процесу їх взаємодії. Через це виникає безліч життєвих ситуацій, які не мають жорстко окреслених меж і потребують гнучкого реагування залежно від конкретних життєвих обставин.

Серед ситуацій, з якими стикається майбутній психолог, можна виокремити типові, які закріплені у вигляді норм і правил. Ці соціальні ситуації трапляються в житті кожної особистості й охоплюють найголовніші сфери життєдіяльності, такі як навчання (вступ до школи, закінчення школи), праця (вступ до організації чи установи, проходження необхідних щаблів професійного зростання, вихід на пенсію), соціальна взаємодія (одруження, товаришування), вимагаючи від особистості жорсткого дотримання відповідних правил. За цих умов у майбутнього психолога формується сталий сценарій рольової або навіть ритуальної поведінки [4].

Аналіз останніх досліджень. Як показав аналіз праць [1; 2; 5–7; 9], присвячених з'ясуванню компонентного складу життєвої ситуації, основними її складовими виступають: соціальне оточення людини в сукупності різного роду соціальних інституцій, груп окремих людей, умов життєдіяльності, законів, правил, міфів, традицій — усього контексту життєдіяльності; природне (об'єктивне) середовище існування, зокрема й організм людини; сама особистість як носій активності, як суб'єкт, що перетворює себе й навколишній світ.

Мета роботи — у теоретичному обґрунтуванні й емпіричному дослідженні найтипівіших і актуальних життєвих ситуацій майбутніх психологів залежно від курсу навчання.

Виклад основного матеріалу

У дослідженні брали участь студенти Вінницького державного педагогічного університету ім. М. Коцюбинського, що навчаються за спеціальністю «Психологія». Усього дослідженням було охоплено 117 осіб.

Як конкретне втілення проективного методу в нашому дослідженні виступає експресивна проективна методика «Психологічна автобіографія», яку розробила й апробувала О. Коржова [6]. Методика дає можливість дослідити: а) найважливіші життєві ситуації; б) особливості сприйняття ситуації; в) особливості психологічного середовища. Цій методиці властиві достоїнства індивідуально орієнтованого анамнезу і водночас вона допомагає узагальнити результати дослідження більшості випробуваних й вивести групові закономірності.

Якісне опрацювання отриманих даних проводилося за допомогою контент-аналізу. Індикаторами в текстах автобіографій вважалися такі висловлювання майбутніх психологів, які характеризували психологічні зміни в структурі особистості, причини виникнення та способи подолання життєвих ситуацій. При цьому враховувалися як описові, так і оціночні судження.

Отримані в ході дослідження дані показали, що спектр актуальних для майбутніх психологів життєвих ситуацій досить широкий й включає 67 різновиди.

Аналіз змісту виділених ситуацій дав змогу об'єднати їх у шість типів залежно від того, яких сфер життєдіяльності особистості вони торкаються: 1) ситуації, в яких є загроза і ризику для здоров'я і життя; 2) ситуації, в яких мають прояв проблеми стосунків, міжособистісної взаємодії; 3) ситуації, пов'язані з батьківською сім'єю; 4) ситуації, пов'язані з емоційними переживаннями власного внутрішнього світу й особистісного розвитку; 5) ситуації, пов'язані з проблемами соціальної адаптації; 6) ситуації, пов'язані з актуальною діяльністю, виконанням обов'язків.

Розглянемо детально виявлені ситуації, що сприймаються студентами як складні й утворюють певний тип ситуацій. Ситуації, що несуть в собі загрози і ризику для здоров'я та життя є такими, що їх найчастіше зазначали всі опитувані студенти-психологи, як ситуації, актуальні в їхньому житті (табл. 1).

Таблиця 1

Життєві ситуації, зазначені студентами-психологами у типі «Загрози і ризику для здоров'я та життя»

Тип ситуації	Ситуації	%
Загрози і ризику для здоров'я та життя	Аварійна ситуації на дорозі	14,8
	Пожежа	1,2
	Травма під час подорожування	1,8
	Проблеми із власним здоров'ям	22,2
	Звістка про необхідність робити операцію	4,6
	Очікування рішення лікаря	1,1
	Не завжди достатня і доступна медична допомога	7,6
	Загальна втома	1,4
	Неповноцінний сон	6,7
	Хвороба батьків, рідних	21,5
	Смерть близької людини (дідуся/бабусі)	17,1

Із результатів, поданих у табл. 1, видно, що для випробуваних найзначущими є ті ситуації, які належать до складних, що сприймаються ними як деяка перешкода для повноцінної реалізації життєдіяльності. Остання характеристика виокремлює життєві труднощі серед ситуацій повсякденності. Перешкода, що відчувається досліджуваними в складних ситуаціях, на відміну від екстремальних, не містить загрози життю та здоров'ю. Серед ситуацій, які зазначені досліджуваними і мають досить високий відсоток (у порівнянні із іншими) актуалізації, є екстремальні, які відрізняються виникненням у них граничного напруження і перенапруження. Вони ставлять перед особистістю великі об'єктивні та психологічні завдання. У разі їх виникнення різко знижується ймовірність успіху і зростає ризик негативних наслідків.

Ситуації, в яких мають прояв проблеми стосунків, міжособистісної взаємодії, належать до таких, які також досить часто зазначаються досліджуваними (табл. 2).

Таблиця 2

Життєві ситуації, зазначені студентами-психологами у типі «Проблеми стосунків, міжособистісної взаємодії»

Тип ситуації	Ситуації	%
Ситуації, в яких мають прояв проблеми стосунків, міжособистісної взаємодії	Стосунки, конфлікти в батьківській сім'ї	10,8
	Конфлікти з друзями	8,7
	Стосунки, конфлікти з ровесниками	6,4
	Стосунки, конфлікти з викладачами	5,1
	Розчарування у коханій людині	8,9
	Невзаємність у коханні	10,6
	Відсутність підтримки, допомоги інших людей	8,5
	Відсутність взаєморозуміння	11,3
	Неповага друзів, не бажання спілкуватися зі мною	7,8
	Безпідставне звинувачення	3,5
	Зрада друзів	4,8
	Невміння відмовити	6,5
	Конфлікти на роботі (з колегами, начальством)	5,2
	Розголошення таємниць	1,9

Дані, подані у табл. 2, переконливо засвідчують той факт, що ситуації, які найчастіше зазначаються майбутніми психологами, пов'язані із виникненням і прогресуванням психологічних проблем. Як причини виникнення психологічної проблеми виступає, з одного боку, проблема, яку утворює сама життєва ситуація, з іншого — внутрішні психологічні проблеми особистості, які змінюють її ставлення до ситуації. В обох випадках ситуація, в якій має місце проблема стосунків і міжособистісна взаємодія перетворюється на внутрішню і психологічну, тобто і зовнішні, і внутрішні проблеми спричиняють усвідомлення й осмислення актуальної життєвої ситуації. І хоча в одних випадках проблеми можуть бути зовнішніми, відігравати роль зовнішніх перешкод у вигляді навколишніх людей, соціальних умов, в інших випадках ці проблеми можуть ставати внутрішніми, тобто набувати роль внутрішніх перешкод. Психологічні ситуації є відображенням реальної життєвої ситуації у смисловій сфері майбутнього психолога і можуть розрізнятися за рівнем усвідомленості проблем, що лежать у їх основі.

Ситуації, пов'язані з батьківською сім'єю, є вкрай актуальними у житті майбутніх психологів, і частота звернення до них досить велика (табл. 3).

Таблиця 3

Життєві ситуації, зазначені студентами-психологами у типі «Батьківська сім'я»

Тип ситуації	Ситуації	%
Батьківська сім'я	Розрив стосунків між батьками	6,4
	Розлучення батьків	9,6
	Коли хтось з близьких не відповідає на дзвінок та запізнюється при цьому	2,8
	Сварка батьків	17,2
	Конфлікти із братом (сестрою)	11,1
	Надмірне піклування	13,3
	Насильство в сім'ї	1,9
	Страждання моїх рідних	8,7
	Розбіжності у поглядах із батьками	26,5
Неможливість надати допомогу близьким	2,5	

Третина досліджуваних (26,5%) зазначила, що для них є актуальними ситуації, пов'язані із розходженням тенденцій батьків та їхніх особистісних прагнень, коли батьки недостатньо готові сприйняти їх претензії на більшу самостійність, довіру до них і повагу, а вони, в свою чергу, різними способами виражають протести проти «усталеного» ставлення до них. Велика кількість ситуацій є ситуаціями загострення проблем власного особистісного розвитку, а саме: «надмірне піклування» (13,3%), «конфлікти із братом/сестрою» (11,1%) та «сварка батьків» (17,2%). Переживання своєї корисності, необхідності для близьких людей (2,5%), на наш погляд, сприяє підтримці життєздатності майбутніх психологів і виступає високо значущим мотивом їх діяльності.

Відтворення ситуацій, пов'язаних з емоційними переживаннями власного внутрішнього світу й особистісного розвитку досліджуваними засвідчило різноманітність інформації щодо розуміння того, що з ними відбувалося, і своєї участі у цьому (табл. 4).

Таблиця 4

Життєві ситуації, зазначені студентами-психологами у типі «Емоційні переживання власного внутрішнього світу й особистісного розвитку»

Тип ситуації	Ситуації	%
Емоційні переживання власного внутрішнього світу та особистісного розвитку	Пошук самого себе, своїх цілей, намірів	3,2
	Невпевненість в собі	8,8
	Трансформація цінностей	17,7
	Внутрішній конфлікт між бажаннями і можливостями	12,3
	Невдоволеність собою	29,1
	Наявність фобій	7,9
	Невиправдані очікування	2,4
	Недосяжність цілей	2,6
	Самотність	5,2
	Встановлення нових зв'язків	10,8

Наведені дані (табл. 4) є доволі інформативними, бо вказують на особливу значущість означеного типу життєвих ситуацій, оскільки саме вони обумовлюють контекст минулого і фактори, що впливають на формування життєвої перспективи майбутнього

психолога. Фіксація уваги майбутніх психологів на ситуаціях, пов'язаних із пошуком самого себе, своїх цілей, намірів, що відповідають їхньому прихованому потенціалу, може обумовити, на наш погляд, появу з часом суперечливих незрозумілих, амбівалентних почуттів, невдоволення та навіть депресії й самотності. Отримані дані свідчать про те, що майбутні психологи прагнуть до спілкування, але вони ще скуті в новій групі, схильні проводити час на самоті, обмежуючи свої знайомства, відчувають труднощі у встановленні міжособистісних контактів з іншими.

Система ціннісного світогляду майбутнього психолога формується під впливом глобальної зміни ієрархії загальнолюдських ціннісних орієнтацій. Прикро визнавати, що трансформація суспільного життя вивела на перші місця цінності особистого рівня, які забезпечують власні потреби та комфортне самопочуття. Сучасні суспільні відносини певною мірою провокують розквіт егоїзму в свідомості людини, ймовірно цим можна пояснити виокремлення ситуацій, пов'язаних із трансформацією цінностей як актуальних у житті майбутніх психологів (17,7%). Особливо це відбивається на особистості, яка знаходиться на шляху формування свого власного бачення проблем існування.

Особливості представленості ситуацій, пов'язаних із проблемами соціальної адаптації досліджуваних, подані у табл. 5.

Таблиця 5

Життєві ситуації, зазначені студентами-психологами у типі «Проблеми соціальної адаптації»

Тип ситуації	Ситуації	%
Ситуації, пов'язані із проблемами соціальної адаптації	Похід до дитсадка	3,9
	Перехід в іншу школу	3,5
	Вступ до університету	25,1
	Вибір навчального закладу	17,9
	Відрахування з інституту	8,7
	Втрата значної суми коштів	4,3
	Зникнення речей	2,1
	Матеріальні проблеми, відсутність коштів	20,2
	Переїзд до нового місця проживання	5,4
	Переїзд до гуртожитку	7,8
	Проблеми із житлом (пошук, ремонт)	1,1

Із результатів, поданих у табл. 5, видно, що найвища ступінь прояву у студентів-психологів зафіксована за ситуаціями: «вступ до університету» (28,1%), «вибір навчального закладу» (17,9%), які відображають їх можливість здійснювати вибір у вузлових точках, тобто із прийняттям особистісних рішень з основних кардинальних проблем свого життя. П'ята частка (20,2%) від загального обсягу цього типу обставин припадає на ситуації, пов'язані із фінансовими труднощами молоді. Сучасні суспільні процеси різко змінили соціальне, матеріальне і політичне становище молоді. Руйнація традиційних форм соціалізації підвищила особисту відповідальність молоді за свою долю, виявила неготовність більшості майбутніх психологів включитися в нові суспільні відносини, що знайшло відображення у виокремленні досліджуваними їх як важливих.

Ситуації, пов'язані із актуальною діяльністю, виконанням обов'язків належать до таких, які досить часто зазначаються досліджуваними (табл. 6).

Таблиця 6

Життєві ситуації, зазначені студентами-психологами у типі «Актуальна діяльність, виконання обов'язків»

Тип ситуації	Ситуації	%
Ситуації, пов'язані із актуальною діяльністю, виконанням обов'язків	Хвилювання перед іспитами	11,9
	Невиконання вчасно поставлених завдань	5,2
	Перша сесія	12,3
	Важливі завдання	8,1
	Навчання (курсіві, екзамени, заліки тощо)	16,7
	Вибір, прийняття рішення	5,4
	Брак часу, його організація, несвоєчасність	9,6
	Неспроможність вирішувати актуальні проблеми	12,3
	Нереалізовані плани	8,1
	Виступ перед великою аудиторією	9,3
	Висока відповідальність	1,1

Із результатів, поданих у табл. 6, випливає, що майбутнім психологам доводиться робити вибір між, з одного боку, здатністю самостійної систематичної і наполегливої праці, здатністю оволодівати новими формами діяльності та навчальної активності (16,7%), що породжує впевненість у собі, бажання експериментувати і домагатись успіхів, а, з іншого боку, почуттям неповноцінності, яке настає внаслідок нездатності до такої активності, що породжує неспроможність вирішувати актуальні проблеми (12,3%).

Ситуації, пов'язані із хвилюванням перед іспитами, є вкрай актуальними у житті досліджуваних (11,9%). Об'єктивна значущість іспиту викликана тим, що його підсумки впливають на соціальний статус студента, його самооцінку, матеріальне становище (стипендію), на подальші перспективи навчання у магістратурі і, можливо, подальшу професійну кар'єру. Такі фактори, як тривале очікування іспиту, елемент невизначеності під час вибору білета і жорсткий ліміт часу на підготовку, посилюють емоційну напругу до максимальних значень.

Подальший аналіз передбачав з'ясування найтипівіших та актуальних життєвих ситуацій, які властиві для студентів психологів залежно від курсу навчання (табл. 7).

Таблиця 7

**Типології життєвих ситуацій студентів-психологів
залежно від курсу навчання, (%)**

Типи життєвих ситуацій	Курс навчання			
	1	2	3–4	5
Ситуації, в яких є загроза і ризики для здоров'я і життя	15,2	16,3	14,5	11,6
Ситуації, в яких мають прояв проблеми відносин, міжособистісної взаємодії	21,6	20,8	19,3	20,1
Ситуації, пов'язані із батьківською сім'єю	13,1	12,6	9,4	11,7
Ситуації, пов'язані із емоційними переживаннями власного внутрішнього світу й особистісного розвитку	17,3	16,6	19,5	22,1
Ситуації, пов'язані із проблемами соціальної адаптації	12,5	14,6	23,4	20,2
Ситуації, пов'язані із актуальною діяльністю, виконанням обов'язків	20,3	19,1	13,9	14,3

Із результатів, поданих у табл. 7, видно, що найтипівішими і актуальними для всіх підгруп першого — п'ятого курсів, які брали участь у дослідженні, є життєві ситуації, в яких проявляються проблеми взаємин і міжособистісної взаємодії. Початок навчання в університеті це не лише активне пристосування до нових умов життя, а й включення в кардинально новий вид діяльності, пристосування до нового соціального середовища. Студентів першого та другого курсів відрізняє значущість для них ситуацій, пов'язаних із новою організацією навчальної діяльності, виконанням обов'язків, основну частину яких складають ситуації навчання (підготовка до семінарів, складання іспитів та заліків, очікування результатів), що ймовірно можна пояснити недостатнім рівнем оволодіння ними нових для себе форм планування та розподілу навчального та позанавчального часу.

Якщо для першого (20,3%) та другого курсів (19,1%) складні ситуації цього типу, в основному, пов'язані з навчанням, то для студентів, які навчаються на п'ятому курсі, це ситуації, пов'язані з емоційними переживаннями власного внутрішнього світу й особистісного розвитку (22,1%).

Порівняльний аналіз відповідей першокурсників (12,5%) і студентів п'ятого курсу (20,2%) допоміг зробити висновок, що прогностичним для останніх є закінчення ними вищого навчального закладу, є зростання актуальності ситуацій, пов'язаних з організацією часу, адекватним плануванням, а також проблеми соціальної адаптації (зокрема переживання з приводу можливості працевлаштування) і міжособистісної взаємодії у сфері ділової комунікації.

Майбутніх психологів, які навчаються на третьому курсі (23,4%), як і студентів п'ятого курсу хвилюють ситуації, пов'язані з проблемами соціальної адаптації, серед яких, зокрема, фінансові труднощі, проблеми із житлом, загроза або втрата роботи.

Адаптація — це одна з ключових прикладних проблем психології, позаяк вона пов'язана з активною взаємодією майбутнього психолога із соціальним середовищем, засвоєнням норм і цінностей суспільства, змістом та умовами майбутньої діяльності. Особливу значущість у забезпеченні адаптації мають регулятивні процеси як реакція

на переживання. Ситуація як елемент психологічного переживання репрезентує собою об'єктивну сукупність елементів (подій, умов, обставин), що впливають на суб'єкта. Важливим аспектом розуміння ситуації, яка відбулась є сприйняття її як психологічної реальності в минулому у вигляді спогадів.

Найбільш ситуаційною насиченістю у порівнянні з іншими відрізняються сфери «внутрішній світ та особистісний розвиток», а також «стосунки та міжособистісна взаємодія» та «батьківська сім'я». Ці дані висвічують велику потребу у дружбі, роль товариських взаємин для досліджуваних, особливу значущість внутрішньосімейних взаємин і усвідомлення можливостей і обмежень особистого вибору у розв'язанні специфічних для віку завдань розвитку.

Спогади, які пов'язані з емоційними переживаннями власного внутрішнього світу й окремими етапами становлення самосвідомості, посідають вагоме місце у свідомості досліджуваних і набувають поступового значення у процесі навчання. Це, ймовірно, засвідчує невгамовну потребу майбутніх психологів у поглибленні знань, що стосуються власних особливостей.

Ретроспективна кількість негативно забарвлених ситуацій у спогадах майбутніх психологів складає 68%, що дає змогу з впевненістю зробити такий висновок: осмислюючи своє минуле, досліджувані наділяють набутий негативний досвід вирішальним значенням у реалізації індивідуального життєвого та професійного шляхів. Для переважної більшості майбутніх психологів тривожні події, втрати не витісняються із свідомості, тобто претендують на роль ключових моментів в загальній картині світу.

Відображена психікою сукупність елементів ситуацій минулого стає значущою для людини лише за умови набуття для неї певного особистісного смислу. Відображенням цієї значущості є виділення людей, які називаються майбутніми психологами в розповідях про своє минуле. Цікаво, що контент-аналіз автобіографічних спогадів також допоміг виокремити 19 значущих осіб, що згадувалися майбутніми психологами у розповідях про своє минуле. Цікаво, що у третини досліджуваних відсутні будь-які спогади про «значущого іншого», який брав участь в їхньому минулому, незважаючи на те, що історії життя цих випробуваних не менш диференційовані та змістовні, ніж історії їх ровесників, які вказали на важливу роль інших людей в їхньому розвитку та становленні (достовірних між групових відмінностей в ситуаційній насиченості минулого не виявлено). При цьому 38% досліджуваних визнали епізоди співучасті інших у власному минулому найважливішими подіями на «лінії життя». Серед «інших осіб» найчастіше згадувалися «друзі, краща подруга/ кращий друг» (понад 38% протоколів), а також «кохана людина», «брат/сестра», «бабуся/дідусь» (у 62% протоколів).

Порівняльний аналіз підгруп виявив достовірне переважання згадувань про друзів і пов'язаних з ними важливих подій у першокурсників (χ^2 емп. = 6.61 > χ^2 кр. = 3,846 $P < 0,05$), що, на наш погляд, викликано потребою в емоційних контактах із ровесниками, прагненням сформувати довірчі дружні взаємини, характерні для осіб юнацького віку. Цю особливість для юнацького віку підкреслив І. Кон [5].

Аналіз співвідношення загальної кількості типових життєвих ситуацій в кожній підгрупі допоміг дійти висновку про існування певної залежності між рівнем усвідомлюваної «складності життя» студентами та курсом навчання: студенти першого курсу — 4,1; студенти другого курсу — 3,9; студенти третього курсу — 3,6; студенти четвертого курсу — 2,9; студенти п'ятого курсу — 4,4. Найбільшу кількість складних ситуацій, що є в їхньому житті, зазначили студенти першого та п'ятого курсу, найменшу — другого та третього курсів. Отримані дані є цілком логічними, адже об'єктивно вища кількість складних життєвих ситуацій присутня в житті студентів першого та п'ятого курсів.

Низький рівень диференціації сприйняття складних ситуацій студентами другого та третього курсів може свідчити про активізацію ними дії захисних психічних механізмів, спрямованих на зменшення напруги. Велика кількість складних життєвих ситуацій у студентів першого та п'ятого курсів свідчить про актуальність формування конструктивних копінг-стратегій у майбутніх психологів до їх розв'язання. Перспективи подальших досліджень полягають в оцінці копінг-стратегій майбутніх психологів та ступеня їх виразності залежно від курсу навчання.

Висновки

Життєва ситуація майбутнього психолога визначається сукупністю обставин життєдіяльності, природних і соціальних чинників, які, певним чином, прямо або опосередковано, впливають на його поведінку, стан і внутрішній світ, обумовлюють зміст і напрями подальшого розвитку, сприяють виникненню та розв'язанню проблем. Серед ситуацій, які є актуальні та важливі в житті майбутнього психолога, виокремлено ситуації, що несуть в собі загрози і ризики для здоров'я, відсутність взаєморозуміння; напружені стосунки в сім'ї; наявність фінансових проблем; ситуації, пов'язані з навчанням (екзамени, заліки тощо).

ЛІТЕРАТУРА

1. Адлер А. Практика и теория индивидуальной психологии / А. Адлер. — М. : Наука, 1995. — 360 с.
2. Ананьев Б. Г. Избранные психологические труды: в 2-х т. / Б. Г. Ананьев ; [под ред. А. А. Бодалева, Б. Ф. Ломова. — М. : Педагогика, 1980. — Т. 1. — 250 с. ; Т. 2. — 287 с.
3. Белан Е. А. Жизненная ситуация как необходимое условие реализации активности личности / Е. А. Белан // Ярославский педагогический вестник. — 2011. — Т. 2. — № 2. — С. 227–231. — (Серия «Психолого-педагогические науки»).
4. Василюк Ф. Е. Психология переживания. Анализ преодоления критической ситуации / Ф. Е. Василюк. — М. : МГУ, 1984. — 200 с.
5. Кон И. С. Открытие Я / И. С. Кон. — М. : Политиздат, 1978. — 367 с.
6. Коржова Е. Ю. Психологическое познание судьбы человека / Е. Ю. Коржова. — СПб. : РГПУ им. А. И. Герцена; Союз, 2002. — 334 с.
7. Кроник А. А. Каузометрия: методы самопознания, психодиагностики и психотерапии в психологии жизненного пути / А. А. Кроник, Р. А. Ахмеров. — М. : Смысл, 2003. — 284 с.
8. Магнуссон Д. Ситуационный анализ. Эмпирическое исследование выходов и ситуаций / Д. Магнуссон // Психологический журнал. — 1983. — № 2. — С. 28–33.
9. Панок В. Г. Практична психологія: теоретико-методологічні засади розвитку: моногр. / В. Г. Панок. — Чернівці : Технодрук, 2010. — 486 с.

Рисинец Т. П.

ТИПИЧНЫЕ ЖИЗНЕННЫЕ СИТУАЦИИ БУДУЩЕГО ПСИХОЛОГА И ИХ АНАЛИЗ

Представлен эмпирический анализ типичных жизненных ситуаций, актуальных для психолога на этапе профессиональной подготовки. Установлено, что среди ситуаций, которые являются важными в жизни будущего психолога, выделяются ситуации, несущие в себе угрозы и риски для здоровья, связанные с отсутствием взаимопонимания, напряженных отношений в семье, наличия финансовых проблем и ситуации и др..

Ключевые слова: *жизненные ситуации, типологизация, будущий психолог, эмпирический анализ.*

Risinetz T. P.

TYPICAL LIFE SITUATIONS OF FUTURE PSYCHOLOGISTS AND ANALYSIS OF THEM

Presents empirical analysis of typical situations that are inherent to a psychologist at the stage of professional training. It was found that among the situations which are relevant and important in the life of a future psychologist, we can single out situations which carry the threats and risks to health, lack of mutual understanding; tensions in the family; presence of financial problems.

Key words: *life situations, typology, a future psychologist, empirical analysis.*